

**Czy prawo może funkcjonować
bez oznaczenia płci?**

Przykład rodzicielstwa

dr Małgorzata Szeroczyńska

Warszawa, 5 listopada 2013 r.

Mężczyzna w ciąży

Kazus Thomasa Beatie

- **Jak zarejestrować dziecko, które rodzi żonaty mężczyzna?**
 - Rodzący jako matka? – Według polskiego prawa matką jest kobieta, która rodzi
 - Rodzący jako ojciec? (kazus berliński 2013) –
 - według polskiego prawa ojcem jest mąż matki, czyli kobiety, która urodziła
 - przy braku domniemania ojcostwa – ojcem jest mężczyzna, który uznał ojcostwo (potrzebna zgoda matki) lub którego ojcostwo ustalił sąd – np. na podstawie kryterium genetycznego
- **Jak zarejestrować żonę rodzącego?**
 - Jako matkę? – nie urodziła
 - Nie ma domniemania macierzyństwa z małżeństwa
 - Nie ma uznania macierzyństwa
 - Nie ma ustalenia macierzyństwa inaczej niż według kryterium porodu – kryterium genetyczne nie wystarcza

Dzieci urodzone w jedнопłciowych związkach osób transgenderowych

© Austin Hargrave / Barcroft Media

Kazus Thomas i Scott

- **Jak zarejestrować dziecko ze związku jedнопłciowego męskiego?**
 - Rodzący nie jest według prawa polskiego matką
 - Parter nie jest ojcem
 - Jeśli partner jest dawcą spermy – czy może uznać/sądownie ustalić ojcostwo?

Kazus Erin i Evan

- **Jak zarejestrować dziecko ze związku jedнопłciowego żeńskiego?**
 - Rodząca kobieta jest matką
 - Partnerka nie jest ojcem
 - Jeśli partnerka jest dawcą spermy – czy może uznać/sądownie ustalić ojcostwo?

Rodzicielstwo osób transpłciowych

- **Problem z udowadnianiem rodzicielstwa co do dzieci zrodzonych przed zmianą oznaczenia płci metrykalnej**
 - Nie zmieniają się dane rodzica w akcie urodzenia dziecka, ani rola rodzicielska
 - Jak udowodnić, bez ujawniania faktu zmiany oznaczenia płci metrykalnej, że się jest rodzicem swojego dziecka?
 - Dyskryminacja transpłciowego rodzica
 - Dyskryminacja dziecka transpłciowego rodzica

Problemy dzieci z myśleniem o rodzicu z uwzględnieniem nazewnictwa „ojciec/matka” przy chęci zwracania się do nich w rodzaju ich płci psychicznej

Rodzicielstwo osób interplłciowych – dwupłciowość prawdziwa

- Przy produkowaniu przez organizm zarówno komórek rozrodczych męskich, jak i żeńskich człowiek może być zarówno genetycznym ojcem, jak i genetyczną matką
 - **Medyczne możliwości doprowadzenia do dojrzałości komórek rozrodczych poza organizmem człowieka**
- Prawne określenie rodzicielstwa zależy od prawnego określenia płci osoby interseksualnej:
 - **Kobieta**
 - jeśli urodzi = matka, niezależnie od pochodzenia komórek jajowych i plemników
 - jeśli nie urodzi = brak rodzicielstwa, niezależnie, czy jest dawcą komórki jajowej, czy plemnika
 - **Mężczyzna**
 - Jeśli jest dawcą plemnika = możliwość ustalenia ojcostwa niezależnie, kto urodził
 - Jeśli jest dawcą komórki jajowej = brak rodzicielstwa, niezależnie, kto urodził
 - Kazus niemiecki – płeć = ?

Rodzicielstwo w związkach jednopłciowych

Kazusy Eltona Johna i Neil Patrick Harris

- **W Polsce umowę o zastępcze macierzyństwo da się wykonać mimo uznania za nieważną**
 - Ojciec genetyczny uznaje ojcostwo za zgodą matki zastępczej
 - Matka zastępcza zrzeka się praw rodzicielskich w 6 tygodni po porodzie
 - Pełną władzę rodzicielską ma ojciec
- **Co zrobić z dwoma mężczyznami, którzy chcą uznać ojcostwo?**
 - Sąd nie ma możliwości zmusić do badania genetycznego, a każdy może to uprawdopodobnić
 - Żadnemu z nich nie pozwolić uznać ojcostwa?

Rodzicielstwo w związkach jedнопłciowych

Kazus z postu z 28 kwietnia 2013 r. z *kobiety-kobietom.com*:

- „Plan jest taki, aby jedna z nas (według terminologii surogatka) urodziła *dziecko z komórki jajowej partnerki* i nasienia dawcy anonimowego”
 - Matką jest kobieta, która urodziła
 - Dawczyni komórki jajowej nie ma żadnych praw
 - Nie może dochodzić przed sądem ustalenia macierzyństwa, bo
 - dziecko ma już matkę
 - w przypadku kobiety kryterium genetyczne nie wystarcza

Rodzicielstwo z martwej matki

Kazus Christine Bolden

- W przypadku śmierci mózgowej osoby będącej w ciąży możliwe jest podtrzymywanie przy życiu płodów aż do momentu ich samodzielnego życia i narodzin przez cesarskie cięcie
 - Osoba nie żyje, więc formalnie nie może być uznana za matkę, bo nie było już kobiety, która urodziła
 - Czy można sądownie ustalić macierzyństwo?
 - Dawca plemników nie może być ojcem
 - Z domniemania małżeństwa – bo nie ma małżeństwa
 - Z uznania ojcostwa – do to wymaga zgody matki, chyba że uznał ojcostwo dziecka poczętego
 - Sąd może ustalić ojcostwo na podstawie kryterium genetycznego
 - Ale jeśli brak więzi genetycznej?
 - Przy urodzeniu po śmierci ojca nie ma takich problemów – domniemanie ojcostwa, albo kryterium genetyczne przy ustaleniu
 - Czy przy zapłodnieniu post mortem do ustalenia ojcostwa wystarcza kryterium genetyczne?

Rodzicielstwo z przyszłości

- **Embrion rodzicem** – medyczne możliwości stworzenia dojrzałych komórek rozrodczych z embrionalnych komórek macierzystych
 - matka, ta która urodziła, niezależnie od pochodzenia komórki jajowej
 - ojciec = ? – nigdy nie istniał, bo się nie urodził
- **Ektogeneza** – brak ciąży
 - ojciec = dawca plemnika
 - brak matki = brak kobiety, która urodziła, kryterium genetyczne nie wystarcza
- **Partenogeneza** – dwóch ojców genetycznych albo dwie matki genetyczne
 - matka = ta, która urodziła, niezależnie od pochodzenia materiału genetycznego, druga dawczyni nie ma praw
 - ojciec = przy żeńskiej brak, przy męskiej – który?
- **Klonowanie reprodukcyjne**
 - kobieta rodzi klon mężczyzny
 - ona = matka, on = ojciec
 - kobieta rodzi swój klon – brak ojca
 - transmężczyzna rodzi swój klon – brak matki

Dobro dziecka

■ Brak dowodów naukowych na:

- Wpływ wychowania na orientację seksualną
- Wpływ wychowania na tożsamość seksualną
- Zwiększenie zaburzeń osobowości, poznawczych, seksualnych, zachowania, emocjonalnych czy innych u dzieci wychowywanych w rodzinach jednopłciowych
- Występowanie nieodwracalnej traumy u dzieci rodziców transseksualnych, które przeżywają z rodzicem proces zmiany oznaczenia płci metrykalnej
- Krzywdzenie dziecka psychiczne, fizyczne czy seksualne w rodzinach jednopłciowych, czy przez rodziców transgenderowych
- Krzywda jest ze strony społeczeństwa, nie rodziny
 - Zakaz dyskryminacji

■ Dziecko potrzebuje: **miłości, bezpieczeństwa, poczucia akceptacji, poczucia koherencji**

- **Zrozumienie świata** – przewidywalność i spójność
- **Zaradność** – umiejętność radzenia sobie ze światem
- **Sensowność życia** – sens wkładania w nie wysiłku

Rozwiązanie problemu (?)

- **Odejście od pojęć matka/ojciec**
 - Na rzecz – rodzic A i B
 - Holandia, Wielka Brytania
- **Odejście od różnicowania: urodzenie (kobieta) – genetyka (mężczyzna)**
 - Na rzecz zwiększenia znaczenia woli osoby bycia rodzicem
 - Wielka Brytania, USA

Odejście od prawnego określenia płci pozwala na ustalenie i dowodzenie rodzicielstwa bez dyskryminacji rodziców i dziecka

- **Odejście od rodzicielstwa dwóch osób**
 - Na rzecz – tylu, ile chce mieć więź rodzicielską
 - projekt Holandii
 - **Kazus O.** – rodzice + rodzina zastępcza

Dziękuję za uwagę!

